

010211

Det började med små vita utväxter vid elurtagen. Nu har hussvampen helt förstört Helén Falks och Bo Källboms fritidshus utanför Finspång. Golvet bär inte längre, köket är täckt av svampsporer och i källaren har moderplantan tagit över.

Hussvampen äter upp huset underifrån

Av **Bo Westmar**

Det är som hämtat ur en riktigt usel skräckfilm. Ett vämjeligt monster som ruvar i husets skuggregioner och plötsligt väcks till liv, skickar ut sina geggiga tentakler och kåkar upp allt i sin väg. Tyst och effektivt.

Men för Helén Falk och Bo Källbom är det en högst påtaglig, smärtsam och mycket dyrbar realitet. En svamp har bokstavligen ätit upp deras fritidshus, som de satsat så mycket tid, omsorg och pengar på. Inte en vanlig fredlig skogssvamp med hatt och fot, utan den mest fruktade skadegöraren på huskonstruktioner - äkta hussvamp.

Svampen har fått härja för länge, så nu återstår bara rivning. Och från försäkringen blir det inte ett öre, inte ens för att ersätta brandkåren när de sätter eld på huset.

Utifrån skvallrar ingenting om husets tillstånd. Visserligen kan man se att den pågående upprustningen är avbruten. Huset har ny, blåmålade fasad på trädgårdssidan, men mot vägen lyser fortfarande den gamla träpanelen röd. Men vem bygger och målar i vinterkylan?

Det ser prydligt ut. En liten träskylt med uppnäst igelkott, fastskruvad vid en öppning i staketet, talar om vilka som bor i huset. En utegrill och några trädgårdsmöbler står kvar vid ett knotigt fruktträd. Spaljéer på väggarna väntar på värvärmen och de spirande klätterväxterna.

Till och med flaggan vid husknuten hänger kvar. Fast nu finns det inte längre så mycket kvar att flagga för.

Helén Falk och Bo Källbom köpte sitt fritidshus utanför Finspång för tio år sedan. Det byggdes för hundra år sedan, en liten stuga med kök, kammare och stampat jordgolv. Det var om- och utbyggt till 110 kvadratmeter i två plan. Så sent som för 20 år sedan bodde folk permanent i huset, trots att vatten inte var indraget.

- Förra våren upptäckte vi några vita, svampliknande utväxter runt eluttagen, och runtomkring var väggen mjuk. Vi hittade också liknande beläggningar på en del tapeter och runt rör, berättar Helén Falk.

De tog kontakt med sitt försäkringsbolag, Folksam, och Anticimex, som skickade en besiktningsman för att titta närmare på skadorna. När han skulle göra ett provhål under diskbänken gick bormaskinen rakt

LÄS MER HÄR

► [Fukt grogrund för husangrepp](#)

FAKTA

► [Hussvamp](#)

Klickbar bild

Mamma svamp. Svampangreppet började när golvet ovanför källaren isolerades och det blev kallare.

Klickbar bild

Ska brännas. Svampen har spritt sig till övervåningen och det enda alternative som återstår är att bränna huset.

genom golvet. Trävirket gav efter helt.

- Det kunde ha varit en vattenskada, men redan då såg vi typiska tecken på omfattande svampangrepp. Träet var sprött och det fanns gott om svampsporer. Vi förstod att huset var allvarligt skadat, och att omfattande och kostsamma reparationer skulle krävas. Men ägarna ville ha betänketid, säger Roger Lundgren vid Anticimex i Norrköping.

Under sommaren gjordes en ny undersökning, som visade att träkonstruktionen i undervåningen var kraftigt angripen. Alla öppningar som togs upp i golv och väggar visade svampkroppar, sporer och angripet virke. Det fanns ingen återvändo. Hussvampen hade förstört husets bärande delar.

Svampen hade av allt att döma utvecklats i källaren och sedan spritt sig uppåt. Moderplantan har, sedan de rätta betingelserna uppstått, kunnat sprida sitt mycel i taket och bilda satellitkroppar runt om i huset.

- Orsaken till angreppet är troligen den renovering som har skett under de senaste åren, med tilläggsisolering och inläggning av nya golv. I och med att golvet ovanför källaren isolerades sjönk temperaturen i källaren och fukthalten och kondensen ökade. För varje grad som temperaturen sjunker, ökar fukthalten med fem procent, säger Roger Lundgren.

- Vi ser ofta samband mellan svampangrepp och ändrade förutsättningar i byggnader, till exempel isolering eller inläggning av täta golvmaterial. Det sägs att hussvampen kan slumra i flera hundra år, innan betingelserna blir de rätta och svampen snabbt sprider sig. Och sporer finns överallt, det visar prov i Göteborg.

I dag är golvet på nedervåningen så försvagat att man egentligen inte ska gå på det. Det är lätt att trampa igenom, när ytskiktet är det enda som håller ihop konstruktionen. I vardagsrummet har svampen börjat klättra uppför väggarna och nya pösiga svampsvulster tränger genom springorna - inte helt olikt små franska ostar.

På bänkarna och spisen i köket framträder de miljontals bruna svampsporer tydligt. Det ser ut som om någon spillt ett fint lager av kakao eller kanel över hela köket.

Men det är i källaren som hussvampen framträder i sin fulla prakt. Taket är översållat av svampens stora fruktkroppar som skiftar i brungula nyanser med en vit krans och svampträdar som dinglar ner, redo att klättra vidare mot nästa skrovmål. Det syns tydligt hur svampen sökt sig mot springor och öppningar som kan leda vidare mot trävirke som den kan bryta ner.

- Hussvampen behöver kalk och fukt för att bryta ner cellulosa, men det kan transporteras via mycelet till andra delar av svampen, där betingelserna annars inte är de rätta. Det betyder att den även kan angripa torrt virke, med en tillväxttakt på flera millimeter per dygn. Och eftersom svampangreppen i regel börjar underifrån, angrips ofta själva konstruktionsvirket.

Efter ett svampangrepp ska fukten stoppas, de angripna delarna och ytterligare en meter avlägsnas, ett par decimeter mark ska grävas ur och eventuellt ska även fungicider, svampgift sättas in.

- Det gäller att få bort allt, annars kan angreppet fortsätta. Att i det läget byta ut skadade delar mot nya är som att lägga ved på elden. Men i det här fallet är hela huset angripet och svampen har spritt sig även till övervåningen, så det är bara rivning som återstår, säger Roger Lundgren.

För Helén Falk och Bo Källbom blev chocken dubbel, när de insåg att deras fritidshusförsäkring inte skulle ge ett öre i ersättning för skadorna på huset.

- När man betalar 1.200 kronor per år i försäkring för ett fritidshus, tror man ju att det täcker allt. Men så var det ju inte. Det var först när vi lusläste försäkringsvillkoren som vi förstod att det inte gällde svamp, och att vi inte hade rätt till ersättning för skadorna. Många har säkert ingen aning om att försäkringen inte gäller för den här typen av skador, säger Helén Falk.

In i det längsta har paret försökt skjuta ifrån sig det tunga beslutet, men till slut har de insett att bara en sak återstår - att jämna huset, och svampen, med marken. Huset ska brännas upp, men till och med det kostar pengar, ungefär 10.000 kronor. Anticimex har dock lovat att hjälpa till med kostnaden, eftersom man tänkt dokumentera hur svampen utvecklas i huset.

En del av bohaget som de i tio år har samlat ihop till stugan har de skänkt bort, annat är stuvat i stadslägenhetens proppfulla förråd. Men mycket står fortfarande kvar - möbler, mattor och gardiner, till och med en gammal teve.

Att tala om rivningen och hur mycket pengar som går upp i rök med huset är fortfarande svårt.

- Hur mycket vi har förlorat? Ja, det vill jag egentligen inte tala om, men det handlar om hundratusentals kronor - vi har skulder så det räcker. Och än orkar vi inte riktigt tänka på vad vi ska göra med tomten när stugan har bränts ner. Det är klart att vi kanske kan bygga nytt så småningom, men vi har sagt oss att det inte får bli något panikbeslut. Så kanske skaffar vi en husvagn och funderar på hur vi ska ha det.